

PROBLEM ISTRAŽIVANJA PRIJEBORNIH TEHNIKA TKANJA POMOĆU VIŠE NIĆANICA NA PRIMJERIMA IZ NAŠIČKOG KRAJA

TIHANA PETROVIĆ
Filozofski fakultet
41000 ZAGREB
D. Salaja 3

UDK 391
Stručni članak
Primljeno: 6. XII. 1989.
Prihvaćeno: 29. I. 1990.

Na temelju terenskih istraživanja u našičkom kraju (selo Donja Motičina) utvrđena je posebna tehnika tkanja koja se izvodi pomoću četiri nićanice — »čilimačko«. Ovom tehnikom tkanja se tkalo, odnosno ukrašavalo, različita platna i sukna za izradu odjeće i kućnih tekstilija. U tekstu su navedeni i podaci iz objavljene komparativne građe. Ovim tekstom se želi ukazati na složenost proučavanja tehnika tkanja.

Naša etnološka literatura obiluje opisima različitih tekstilija — odjevnih predmeta, ručnika, tepiha, pokrivača. Međutim, većina se opisa svodi na vanjski izgled predmeta: sirovina od koje je predmet izrađen, kroj, boja, ornamentika. Tehnika tkanja, tj. način na koji je otkano platno ili sukno, spominje se usput. Obično je naveden dijalektalni naziv za tehniku tkanja, a najčešće samo naziv iz stručnih priručnika za tehnologiju suvremenih tkanja.

Rijetki su se istraživači bavili ovom problematikom. Za panonske dijelove Hrvatske i za svrhe ovog priloga, takve podatke donose: M. Cepelić,¹ I. Kršnjavi,² J. Lovretić,³ L. Lukić,⁴ a u naše vrijeme Z. Lechner.⁵

Kao prilog boljem poznavanju tehnika tkanja, napose slavonskih, neka posluži ovaj tekst. Iz cijelog mnoštva slavonskih tkanja izdvojili smo jednu tehniku, poznatu u kraju oko Našica, »čilimačko« tkanje.

Ova se vrsta tkanja još uvijek, ali rijetko, tke u Donjoj Motičini, starosjedilačkom selu našičkog kraja.⁶ Kazivačica je ovom prilikom bila Janja Batrac, zvana snaš Janja. Ova vrsna tkalja tke od svoje trinaeste godine.⁷

Tehnika tkanja »čilimačko« počela je padati u zaborav nakon II. svj. rata, od kada se sve brže napušta i prestaje s tkanjem. Kazivačica je »čilimačko« naučila tkati 1952. godine. Na to su je natjerale teške životne prilike u kojima se našla.⁸ Danas, ovu tehniku tkanja u Donjoj Motičini u cijelosti poznaju samo tri žene.⁹

Ovom tehnikom tkanja su se tkala, odnosno ukrašavala, različita platna i sukna za izradu odjeće i kućnih tekstilija: plahte — »ponjave«, ručnici — »peškiri«, pregače — »zapreški«, ukrasi na podsuknjama zvanim »roklje« od pamučnih niti te prekrivači — »čilimi« i »šarenice« od vunene prede.

Za ovo tkanje upotrebljavala se pamučna pređa iste debljine za osnovu i potku.¹⁰ Platno tkano na ovaj način ukrašavano je pamučnim nitima u bijeloj, crnoj

i crvenoj boji – »natkon«¹¹ i tanko ispredenim vunenim nitima – »vunicom«. Samo od vunenih niti mogli su se tkati »čilimi« i »šarenice«. »Čilim« je u Donjoj Motičini vuneni prekrivač sastavljen od tri pole kojim se prekrivao krevet. Najčešće su osnova i potka, zvana još i »raskit«, kojom se popunjava primarni zijeve, bili od bojanog »ufarbanog« pamuka, a ukrasna potka je bila »vunica«. Vuna je bila skupa pa su se rjeđe tkali »čilimi« i »šarenice« samo od vune. Kod »čilima« uzorak prekriva cijelu površinu tkanja. »Šarenica« je vrsta ponjave u Donjoj Motičini. Izrađena je od raznobojne vune, a služi za prekrivanje, najčešće kreveta. Ukrašen, reljefni uzorak, na »šarenici« prekriva cijelu površinu tkanja. Od ostataka ovih vunenih tkanja pravila su se za klečanje u crkvi »klecalca«.

Tri su načina, vrste, »forme čilimačkog« tkanja. Razlikuju se po načinu uvođenja niti osnove u nićanice i po reljefnim ukrasima koji se dobivaju na taj način i zovu se »čilimačko«, »čilimački krugovato« i »čilimački pirinčasto«. »Čilimačko« je naziv za jednu vrstu tkanja pomoću četiri nićanice. Naziv tehnike, vjerojatno, označuje tekstilni predmet, koji se najčešće izrađivao tom tehnikom tkanja – »čilim«. Postoje tri vrste, »tri daske ili forme čilimačkog tkanja«, a to su: »na dvi daske«, »na penderke« i »sa poljem«. Ove tri vrste čilimačkog tkanja nazivaju se još i »prekrenuta daska«, iako nema daske. Ovdje ulogu daske vrše nićanice.

»Čilimački krugovato« je naziv za tehniku tkanja kojom su se tkali vuneni predmeti, prekrivači »šarenice«. Naziv »krugovato« označuje da se radi o drugačijem načinu uvođenja niti osnove kroz nićanice, kojim se dobivaju »krugovi« ili »jabučice«.

I tehnikom tkanja »čilimački pirinčasto« su se tkali vuneni predmeti, najčešće »šarenice«. Naziv »pirinčasto« označuje uzorak, koji se dobiva uvođenjem niti osnove, a koji podsjeća na rižu – »pirinač«.

Snaš Janja sama za ovu vrstu tkanja kaže: »Čilimačko je od starine, to je motičko tkalo. To je isto boranje. Čilimačko se samo boranje upeljiva, nogom se bora, ne mora se imati daska. Feričančanke su pretkivale, Vukojevke su borale, one šaraju svakako. Ne znaju upeljivat čilimački.«¹² Ističe, da je za ovu vrstu tkanja važan način na koji se uvode niti osnove kroz nićanice, način vezivanja podnožnjaka za nićanice i vezivanja nićanica za koloture.¹³ Da sve te pojedinosti ne bi zaboravila zapisala ih je snaš Janja na vrata ormara.¹⁴

Tehnika tkanja »čilimačko« izvodi se pomoću četiri nićanice ili »u četiri nita«. Kod uvođenja niti – »upeljivanja«, potrebna je velika vještina i pažnja tkalje.¹⁵ Dok uvodi niti osnove kroz nićanice tkalja mora gledati u predložak, »mustru«, tj. već prije otkan komad platna. Prema tom predlošku broji i uvodi niti. Iglom označuje svaki »jedinak« na predlošku da ne bi došlo do zabune. »Jedinak« je naziv za skupinu od pet ili sedam žica.

Kod uvođenja za obično »čilimsko« ili »čilimačko« tkanje, uvede se, ovisi o ukrasu, pet ili sedam uzastopnih paralelnih niti osnove kroz »kotleke« četvrte u »kotleke« druge nićanice.¹⁶ Nakon što se uvede »jedinak«, kroz »kotleke« prve nićanice uvede se slijedeća nit osnove, zvana »međa«. To je uzdužna crta vidljiva

u tkanju između motiva zvanih »polja«. ¹⁷ Ponovo se počinje uvoditi »jedinak« ali ovaj puta kroz »kotleke« treće i prve »nićanice«, kao što je opisano. Nakon što je uveden »jedinak« uvede se kroz »kotlek«, ovaj puta, četvrte nićanice, »međa«. Postupak se zatim ponavlja, kao što je opisano, uvođenjem niti osnove kroz »kotleke« četvrte i druge nićanice. ¹⁸ Vezu se zajedno prva i četvrta nićanica, te druga i treća nićanica, tzv. »polovinj« na »koloture«, a podnožnjaci »podnoški« po redu na nićanice. Ako se pri tkanju »diže prva daska« pritisnut će se prvi i treći »podnožnik«, a za »drugu dasku« četvrti i drugi »podnožnik«. Između svakog reda »boranja« dva puta se »protka« s osnovnom potkom »belim«. Tada se za prvi zijev pritisnu treći i četvrti podnožnjak, a za drugi zijev prvi i drugi podnožnjak.

Za »čilimački krugovato« tkanje uvedu se prve tri paralelne niti osnove kroz »kotleke« sve četiri nićanice. Zatim se četvrti »kotlek« preskoči, »ispusti«, ta se žica ne »napelja«. Iduća nit osnove uvede se kroz drugu, treću i četvrtu nićanicu. Kroz »kotleke« sve četiri nićanice uvedu se dvije slijedeće paralelne niti osnove, počevši od prve nićanice. Vezu se zajedno prva i treća, te druga i četvrta nićanica na »koloture«, a istim redom vezuju se i podnožnjaci na nićanice. Zatim se cijeli redosljed ponavlja kroz svu širinu tkanja. Pritišću se prvo drugi i treći podnožnjak, tj. dižu se tzv. »polovinj« nićanice, tako da se zatvori zijev ili kako snaš Janja kaže »da se opet pričme jabučica«. Podnožnjaci se pritišću s te strane na koju se lansira čunak. Npr., ako se čunak lansira s desne u lijevu stranu tkalja će pritisnuti prvi lijevi podnožnjak. Ta se radnja ponavlja toliko puta koliko je velika »jabučica«, četiri, šest, najčešće sedam puta. Zatim se pritisnu dva nutarnja, tzv. »polovinj« podnožnjaci da se »preseče«, odnosno završi jabučica.

Za »čilimački pirinčasto« tkanje snaš Janja je zaboravila postupak, pa ga ovdje ne navodimo. Inače je bilo teško i kazivačici i zapisivaču zabilježiti postupak uvođenja niti osnove kroz »kotleke« nićanica i redosljed gaženja podnožnjaka, te svega što je potrebno znati pri tkanju tehnikom »čilimački«. Snaš Janja je to objasnila uzrečicom: »Da je tkati ko po brdu zjati, sve bi ale bile tkalje.«

I one tkalje, koje ne znaju »upeljivati«, mogu tkati ova tkanja, samo ako nauče i upamte redosljed gaženja podnožnjaka i lansiranja čunka.

Napomenut ćemo još jedanputa da se potka pretkiva pomoću dva »čunka«. U jedan »čunak« se ulaže cijev »cev« na koju je namotana bijela pamučna nit, kojom se »potkiva«, a u drugi »čunak« se ulaže »cev« s namotanom »natkom« ili »vunicom«. »Natkom« ili »vunicom« izvode se reljefni geometrijski ukrasi. Da bi se dobio reljefniji ukras, »bogatije boranje« ili »da bolje prekriva«, »natak« i »vunica« su se prepredali u više struka.

Zanimljivo je spomenuti, da u ostalim selima našičkog kraja, u kojima su vršena ispitivanja (Koški, Vukojevcima i Šaptinovicima) određuju ovu vrstu tkanja, kao tkanje karakteristično za Donju Motičinu. U Vukojevcima, selu u kojem i danas desetak žena svake zime tka, znaju za ovo tkanje pomoću četiri nićanice, ali ga nazivaju »eblem«. ¹⁹ Kazivačica Kata Puhanić navodi da su se »prije tkale takve eblemske, bijele ponjave«. ²⁰ Nikada nije vidjela da je netko u selu tkao na taj način.

Sama je vrsna tkalja, ali još nije probala tkati ovo tkanje jer ne zna uvesti niti osnove kroz nićanice.

Budući da se na terenu još uvijek mogu pronaći »ponjave« otkane pomoću četiri nićanice, trebalo bi ispitati na koji su način tkane i kako se ta tehnika tkanja naziva od sela do sela.

U susjednom požeškom kraju, nedaleko Donje Motičine, poznata je tehnika tkanja »čilimačko« koja se izvodi pomoću »četiri nita«, a kojom se tkaju vuneni čilimi.²¹ Služili su za prekrivanje kreveta i klupa, a otkani su od raznobojne vune u »uzorku četvorina sastavljenih od prutaka.«²²

Josip Lovretić, također, spominje u Otoku »četverocipno« otkane ponjave.²³ U monografiji, uz jednu od fotografija, navodi naziv za jednu vrstu ponjave: »na iverak.«²⁴ Ponjava sa fotografije po tehnici tkanja u potpunosti odgovara motičkom »čilimačkom« tkanju.

Prema bilješkama Zdenke Lechner u brodskim selima za tehniku tkanja »na iverak« kažu »verače, iverače, jablanske...«²⁵

I Čepelić spominje više vrsta naziva za tkanja pomoću četiri nićanice: »legutačko, lensko ili borano, lukato, jablansko ili u devet eblema, na čašice ili sitno jablansko.«²⁶ Platna otkana ovim tehnikama služila su za izradu stolnjaka, ponjava, ručnika, a »u novije doba ovom tehnikom tkaju i vunene šarenice.«²⁷ Spomenimo samo, da Čepelić u istom tekstu spominje »iverski« i »legutački« kao nazive za motive koji se dobivaju tehnikom pripleta, »spljeta.«²⁸

U Akademijском rječniku nije objašnjen pojam »iveranje.«²⁹ Petar Skok navodi da je »iver – narodno tkanje na torbi u dvije šare«, a da »iverati« znači »šare utkivati.«³⁰ U Rečniku srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika riječ »iver« ima trojako značenje – kao naziv za tkalačku tehniku i tehniku veza, odnosno kao naziv za šaru na odjeći ili čilimu.³¹

Kakve veze ima i da li je uopće ima među tehnikama tkanja »na iverak«, »verače«, »iverače« ili »jablansko« i tehnike tkanja čilima pod nazivom »iveranje«, trebalo bi tek utvrditi. Tim više što naziv tehnike tkanja »na iverak« odgovara tehnici tkanja pomoću četiri nićanice, a tehnika »iveranje« je bolje poznata pod naziv »klećanje.«³²

Čitajući literaturu, naišli smo da i Ferdo Hefe spominje tkanja »na četiri niti« poznata u Lici i Krbavi. Prema načinu uvođenja niti osnove kroz nićanice, ova vrsta tkanja bila bi zapravo naše »čilimačko« tkanje.³³ Isti autor spominje i platno »krugovačko« od kojeg su se pravili »ručnici, stolnjaci, salvete, jačmaci (povezače).« Iz šturog opisa, usporedbom, a i po nazivu »krugovačko« zaključujemo da je to zapravo motičko »čilimački krugovato« tkanje.³⁴

U tekstu možemo uočiti da se u Donjoj Motičini tehnika tkanja »čilimačko« ne primjenjuje samo za tkanja od vunениh niti, kao u požeškom kraju, nego i za tkanja biljnog podrijetla, pamuka, a isti je slučaj zabilježen u Lici i Krbavi.

Za sada nismo dobili potvrđne podatke da se tom tehnikom tkalo i s lanenim nitima odnosno nitima konoplje.³⁵ O čemu se tu radi, da li o nedostatku vunениh

niti za tkanje ili možda o nečem drugom, još ne možemo govoriti. Cepelić za tehnike tkanja, koje se izvode pomoću četiri nićanice: »legutačko, lensko, žiriči, lukato, četverocijep, jablansko ili u devet eblema, na čašice ili sitno jablansko« navodi da su to tehnike tkanja »beza«, odnosno platna. U opisima dviju tehnika, »legutačko, lukato« spominje da se ovim tehnikama tkanja u »novije doba« tkaju šarenice od vune. Znači li to da su te tehnike primarno tehnike tkanja platna, a da su se tek kasnije počele primjenjivati i za tkanja od vunениh niti?

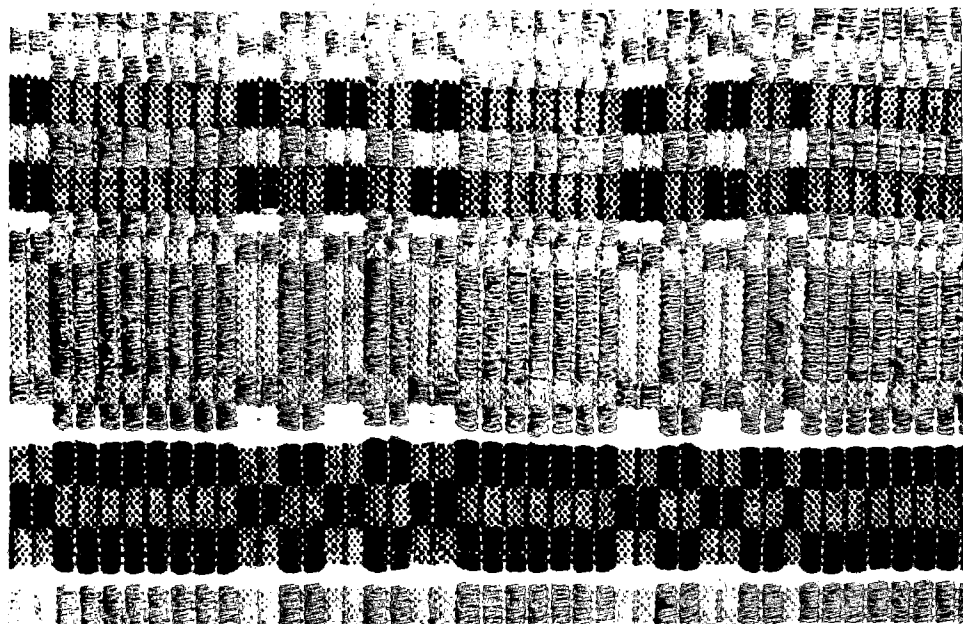
Luka Lukić, kao i neki drugi autori, spominju da se prijebori, boranje na stanu mogu izvesti ili pomoću daske ili nićanicama.³⁶

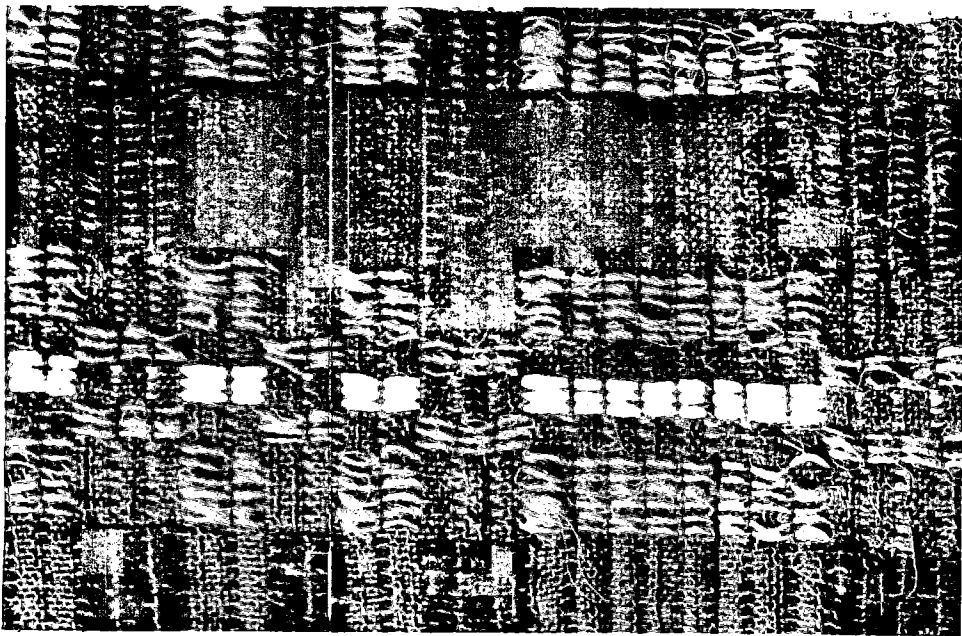
Ovu tvrdnju potvrđuje i kazivačica iz Donje Motičine.

Prema tome, prijeborne tehnike tkanja se mogu izvoditi prebiranjem niti osnove prstima bez otvaranja zijeva, pravljenjem zijeva pomoću dvije nićanice, umetanjem daske između razbrojanih niti osnove iza nićanica ili pravljenjem zijeva pomoću više nićanica. to nam je bio i cilj pokazati u ovom tekstu.

Nadamo se da će buduća terenska istraživanja, u komparaciji s već objavljenom građom, dati više podataka uz pomoć kojih ćemo riješiti ova i druga pitanja koja nam se nameću u proučavanju tehnika tkanja.

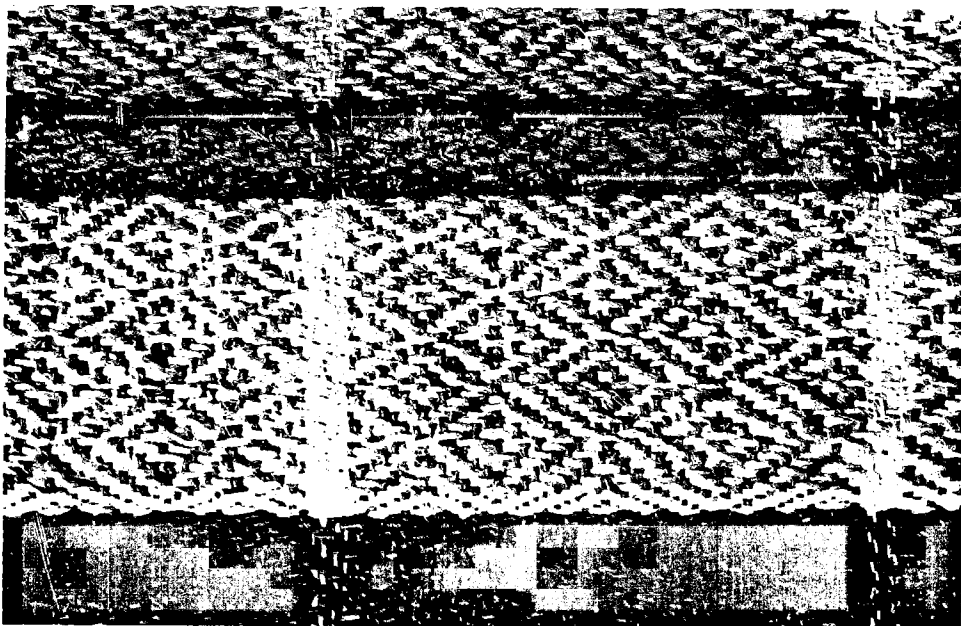
Detalj ručnika ukrašenog tehnikom tkanja »čilimački«. Na detalju je vidljiv motiv koji se zove »polje«. Snimio Janko Belaj.

Detalj vunene »šarenice« otkane tehnikom »čilimačko«. Snimio Janko Belaj.

Detalj vunene »šarenice« otkane tehnikom »čilimački krugovato«. Snimio Janko Belaj.

BILJEŠKE

- 1 Milko Cepelić, *Narodno tkivo i vezivo*, Spomen – cvieće Strossmayeru, MH, 1900, 99 – 115.
Milko Cepelić, *Spasavajmo narodno naše tkivo i vezivo*, Jeka od Osijeka, 1918, 83 – 102.
Milko Cepelić, *Narodna tekstilna industrija*, Gospodarsko – šumarska jubilarna izložba hrvatsko – slavonskoga Gospodarskog društva u Zagrebu 1891, Zagreb 1892, 192–221.
Milko Cepelić, *Tri dana med Bunjevcima i Šokcima*, Subotička Danica ili Bunjevačko-Šokački kalendar, 33/1914, 55–74.
- 2 Izidor Kršnjavi, *Listovi iz Slavonije*, Zagreb, 1882.
- 3 Josip Lovretić, *Otok*, Zbornik za narodni život i običaje, 2, 1897.
- 4 Luka Lukić, *Varoš*, Zbornik za narodni život i običaje, 24, 1919.
- 5 Zdenka Lechner, *Tkalja na sjeveroistoku Hrvatske*, Etnološka tribina, 1982, 111–119.
Zdenka Lechner, *Baranjske vunene pregačice, obojci i suknje*, Osječki zbornik 16, 1977, 213–222.
Zdenka Lechner, *Tekstilne rukotvorine, Požega 1277–1977*, Sl. Požega, 1977.
Zdenka Lechner, *Ponjave za zastiranje*, Zbornik za narodni život i običaje, 40, 1962, 303–313.
- 6 Donja Motičina se prvi puta spominje već 1469. godine. Udaljena je 6 km od Našica, a nalazi se na cesti Našice – Sl. Orahovica. Stanovnici sela su većinom »Šokci« čiji govor karakterizira djelomično sačuvana starija akcentuacija i ekavski govor. Vidi: Stjepan Sekereš, *Govor našičkog kraja*, Hrvatski dijalektološki zbornik, 2, 1966, 209–303.
- 7 Kazivačica Janja Batrac rod. Radačić 1921. god. u Donjoj Motičini.
- 8 Ostala je bez ičeg u II. svj. ratu pa je tkala drugima za novac. Od novca zaradenog tkanjem kupovala je pamuk i tkala za potrebe domaćinstva. »Napeljivat čilimački« naučila je od bake Marice Kolarić 1952. godine. Od tada je svake zime išla po kućama »napeljivat«. Zadnji put je »napeljivala« i tkala »čilimačko« 1988. god. Tom je prilikom otkala platno za pregače – »zapreške«, za potrebe folklorne sekcije HKUD-a »V. Lisinski« iz Našica.
- 9 To su osim kazivačice Janje Batrac iz Paklenog kraja, Manda Martinović rod. 1916. u Donjoj Motičini iz Gornjeg kraja, a zadnjih je godina »napeljivat« naučila Anica Anđelić rođena u Jošavi, koja se udala u Donju Motičinu.
- 10 Debljina pamučne niti bila je »četiri kanjure u bebi«. Kazivačica ne zna za brojeve pamuka koji odgovaraju ovoj debljini niti. U trgovini je to pamuk br. 12.
- 11 »Natak« je jedan od naziva za merceriziranu pamučnu pređu u crvenoj i crnoj boji koji se upotrebljava u Donjoj Motičini. Kazivačica je »zatku«, ukras iznad poruba na podsuknji zvanog »roklja« otkala »belo«, pamučnom potkom načinjenom od više struka pamuka. Navodi da su se i »ponjave«, plahte za prekrivanje kreveta ukrašavale samo bijelom pamučnom potkom.
- 12 Feričanci i Vukojevci su sela u našičkom kraju.
- 13 Osim navedenog za tkanje pomoću četiri ničanice »čilimačko« važne su i ničanice koje moraju biti »neparne«, tj. svaki nitac mora imati drugi broj »kotlaka«. Tako prva ničanica u deset pasama, druga u sedam pasama, treća u 9 pasama, a četvrta u osam pasama. Bitna je i konstrukcija stana na kojoj se tke ova vrsta tkanja. »Čilimačko« se ne može tkati na »kratkom stanu, ono što su zvali zagorski stan, što se sedi unutra«. Kazivačica objašnjava da su na tom stanu »dugački podnoški« pa da »sve raširivaju pa pucaju žice«.
- 14 Nakon što je naučila »upeljivati čilimački« kazivačica je zaboravila do iduće godine postupak. Da ne bi opet zaboravila, zapisala je postupak olovkom – »tintoplavom« na vrata ormara. Prvih godina, kad je išla »napeljivati«, prepisivala je postupak na papir, a kasnije je zapamtila. Zapis glasi ovako: »Čilimi se napeljivaju pričme se od stražnjeg pa drugi 7 puta pa prvi skroz dok je a drugo po redu u ničanice se vezu prvi i zadnji a podnoški redom a šarenice se krugovate tri put od strane onda se jedna ostavi pa se tri put vraća a ničanice se vežu prvi i treći a drugi i četvrti a i podnoški isto tako i vataju se dva unutra pa onda jedan za drugim za čunkom sedam puta pa se preseče«. Kazivačica je odlazila »napeljivat« u susjedna sela Martin i Seonu, a uslugu je naplaćivala u novcu.
- 15 Kazivačica navodi: »Kad se upeljiva, onda je dovoljna reč da se čeljade pobuni.«
- 16 »Kotlak« je etnološki termin za oko u nitima ničanice. Ničanice se sastoje od dva reda petlji sa okom ili bez oka među njima. U našičkom kraju se razlikuju »nite oćicama« (sa okom) i »nite

- sljepice« (bez oka). Vidi: Tihana Petrović, Izrada nićanica, nita u našičkom kraju, Dakovački vezovi, 1988, 5–6.
- 17 »Polje« je naziv za izdužene kvadrate, čijom kombinacijom nastaju određeni geometrijski ukrasi. U stručnoj tkalačkoj terminologiji to je tzv. rapoart. Uvođenje niti osnove u »nićanice« za tkanje zvano »čilimačko s poljem« opisano je u tekstu.
- 18 Prva nićanica je ona nićanica koja se nalazi bliže tkalji.
- 19 O »blemu« vidi: Z. Lechner, Tkalja..., 116.
- 20 Ove su ponjave otkane od pamučnih niti, sastavljene su od više pola koje su najčešće spajane pripletom, kukičanom čipkom ili pozamanterijskom čipkom. Kazivačica Kata Puhanić rod. Zečević (1935).
- 21 Zdenka Lechner, *Tekstilne rukotvorine*, 304.
- 22 Isto mjesto.
- 23 Josip Lovretić, *Otok*, 178.
- 24 Isto djelo, 177, sl. 34.
- 25 Zdenka Lechner, *Tekstilne rukotvorine*, 304.
- 26 Milko Cepelić, *Narodno tkivo i vezivo*, 103–105.
- 27 Isto djelo, 103, 104.
- 28 Isto djelo, 110.
- 29 U Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU nije objašnjen pojam »iveranje« kao tehnike tkanja. Međutim, u Zavodu za jezik JAZU, u gradi za Dopune Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika nalaze se podaci, koji objašnjavaju pojmove »iveranje«, »iverati« u smislu tehnike tkanja. Zahvaljujem se stručnjacima Zavoda za jezik koji su mi stavili građu na raspolaganje.
- 30 Petar Skok, Etimološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, I, Zagreb, 1971, 738.
- 31 Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika, 7, Beograd, 1971, 208.
- 32 »Klećanje« je raširena i poznata tehnika tkanja, najviše čilima. Izvodi se na stanu oplitanjem niti osnove raznobojnom potkom smotanom u male gužvice s pretkivanjem ili bez pretkivanja. U tkanju zbog toga nastaju vidljive šupljine.
- 33 Ferdo Hefele, *Naši domaći obrti, Tkalčija po Lici i Krbavi*, Zagreb, 1930, 11.
- 34 Isto djelo, 13.
- 35 Kazivačica je u razgovoru navela da je osnova za »šarenice« mogla biti od lana ili konoplje.
- 36 Luka Lukić, n. dj., 101, 214.
- Bratislava Vladić-Krstić, *Tekstilna radinost u okolini Dervente*, Glasnik Zemaljskog muzeja BiH, Etnologija NS, 30/31, 1975/76, 121–130.
- Bratislava Vladić-Krstić, *Tekstilna radinost na Zmijanju*, Glasnik Zemaljskog muzeja BiH, Etnologija NS, 33, 1978, 19–56.

PROBLEM OF A SPECIAL WEAVING TECHNIQUE BY THE USE OF FOUR HEDDLES

Summary

The paper deals with a special weaving technique, called »čilimačko«, characterised by the use of four heddles (healds). The »čilimačko« technique has been used for weaving and decorating of various types of linen and cloth for either clothing or other home — made textile fabrics.

Translated by Marijana Mišetić